

СРПСКИ СИОН

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Број 34.

У НОВОМ САДУ 26. АВГУСТА 1891.

Год. I.

ПРАВОСЛАВНЕ АВТОКЕФАЛНЕ ЦРКВЕ.

(Посвећено Његовој Светости, Српском Патријарху, Господину Георгију.)

(Свршетак.)

III. Антиохијска црква (патријархат).

Свима пословима како чисто духовним тако и црквено-управним у патријархату Антиохијском управља искључиво „Свети Патријарашки Синод“, кога су чланови патријарх као председник и сви митрополити и епископи тога патријархата. Катедра патријарха је од скора у *Дамаску*, а првобитно је била у Антиохији.

Избором патријарха Антиохијског Герасима за патријарха Јерусалимског, остала је патријарашка столица упражњена. Антиохијски патријарх титулише се: *Патријарх великог Б. жијег града Антиохије и целе Анатолије.*

Митрополије:

1.) *Епифанијска* (Хама), митрополит и екзарх друге Сирије *Григорије*, (живи у Анамеји).

2.) *Лаодикијска* (Латакија), митрополит и екзарх Теодоријаде *Мелешије*.

3.) *Селевкијска и Илијополска* митрополит и екзарх прве Сирије *Герасим*.

4.) *Амидска*, митрополит и екзарх целе Месопотамије и четврте Арменије. (Столица у Едеси, но сада је упражњена.)

5.) *Турска и Сидонска*, митрополит и екзарх финичког приморја *Мисијил*.

6.) *Трипољска*, митрополит и екзарх финичког приморја, *Григорије*.

7.) *Емеска* (Хеме), митрополит и екзарх ливанске Финиције *Ашанасије*.

8.) *Бајрутска*, митрополит и екзарх финичког приморја, *Гаврило*.

9.) *Аданска* (Таре), митрополит и екзарх прве и друге Киликије *Герман* (столица у Селевкији Исавријској)

10.) *Аркадијска* (Акзар Триполи) митрополит *Никодим*.

11.) *Теодосијополска* (Ерзерум), митрополит и екзарх целе велике Арменије *Пајсије*.

12.) *Едеска*, митрополит *Алашије* (титуларни).

13.) *Иринополска*, митрополит *Серафим* (титуларни)

IV. Јерусалимска црква (патријархат).

И у Јерусалимском патријархату највишу црквену власт репрезентује искључиво „Свети Синод“, састављен из патријарха председника и осталих митрополита и епископа. Седиште патријарха је *Јерусалим*, где и остали митрополити и епископи стално живе.

Патријарх Јерусалима и целе Палестине: Герасим (од ове године).

Миетрополије:

- 1.) *Пештраска*, митрополит и екзарх треће Палестине и друге Аравије *Никифор*.
- 2.) *Пшоломаидска*, митрополит и екзарх Финикије *Патрикије*
- 3.) *Назаретска*, митрополит и екзарх целе Галилеје *Нифон*
Архиепископије:
- 1.) *Лидска* митрополит и архиепископ *Григорије*.
- 2.) *Синајска* митрополит и архиепископ *Порфирије*.*)
- 3.) *Севастийска* архиепископ *Кирил*
- 4.) *Таворске горе*, архиепископ *Синридон*.
- 5.) *Јорданска* архиепископ *Евифаније*.
- 6.) *Киријакополска* (Мадапа), архиепископ *Данил*.
- 7.) *Пелска*, архиепископ *Софроније*.

V. Кипарска црква (острво Кипар)
(Архиепископија).

У VI. веку после Хр. отрже се кипарска црква испод власти Антиохијског патријархата под чијом је влашћу дотле била, и од тог доба одржала се она до данас као самостална архиепископија. Њоме управља *Св. Синод*, који је састављен из свију архијереја кипарске цркве, а председник му је свагдашњи архиепископ.

Архиепископ нове Јусанијане и целог Кипра је Софроније (катедра у Никосији). Потчињени су му:

Миетрополиши:

- 1.) *Пафски*, *Неофит* (катедра у Хрироатрису).
- 2.) *Китијски*, *Киријан*, (катедра у Ларнаку).
- 3.) *Киринијски*, *Хризана*, председник града Соли (катедра у манастиру св. Пантелејимона).

VI. Јеладска црква (Митрополија краљевине Грчке).

Јеладском црквом по закону од 1850. год. у свему управља „*Св. Синод*“, који се састоји из митрополита атинског као свагдашњег председника истог, и четири

*) О овој архиепископији види опширније у „*Милан, Црквено право*“ стр. 298 и „*Пуш на Синај од Саве Косановића*, митрополита, штампан у „*Д. Б. Источнику*“ за год. 1888.

друга епархијска епископа. Чланство синода траје годину дана, дакле епископи се по турнусу мењају тако, да сваке године друга четворина уђу у синод. Као што у руском св. Синоду увек присуствује царски комисар под насловом „*оберъ-прокурора*“, тако и у јеладској цркви синодске се седнице држе у присуству краљевског повереника (*βασιλικὸς ἐπίτροπος*), којему је и власт више ограничена него „*оберъ-прокуророва*“

Миетрополит Ашински Герман пребива у *Ашини*. Јеладска црква броји *чездесет подручних епархија* а јерарси тих епархија носе које наслове митрополита, које архиепископа и епископа. Од тих четрдесет епархија само је 22 попуњено, а 18 стоје празне.*)

VII. Црква румунска (романска)
у краљевини Румунији (у Влашкој и Молдавској).

Црква краљевине Румунске стојала је до год 18⁵⁵. у каноничној зависности од васеленске патријаршије, те пак године постаде она самосталном. Највишу власт у чисто црквеним пословима у њој врши „*Св. Синод*“. Чланови овога синода су оба митрополита сви епархијски и викарни епископи, а председник му је митрополит *букурештски* а подпредседник митрополит *јашки*. Синодским седницама присуствује и министар црквених послова са саветним гласом.

1.) Митрополија *Угро-Влашка*; катедра јој је у *Букурештију*. Архиепископ и митрополит *угро влашки* и примас Румуније је *Јосиф Георгијану*. *Викаријаштво: Плојештско*. епископ *Инокентије Мојсију*.

2.) *Миетрополија Молдавско-Сочавска*. катедра у *Јашу* (главни град Молдавије). Митрополит *Јосиф Ананијеску*. *Викаријаш*

*) Жао ми је, што по жељи својој не добих подробијих података о Јеладској цркви, који се тичу назива појединих епархија са назначењем њихових јерараха. Пријатељ мој из Атине, на ког сам се ради нужних ми у том обзиру података с молбом обратио, известио ме је, да атинска митрополија нема штампаног шематизма својих подручних епархија, с тога нисам имао од куда поцрпети имена епархија и јерараха поменуте цркве. Толико ме мој пријатељ известио, да се сад на том ради, да се број епархија према политичкој подели Јеладе редуцира на 16 епархија.

ство: Бошошанско, епископ Доситије Перијеџану

Остале епархије епископије и њихова викаријаштва:

3) Бузеуска; епископ Инокентије Кицулеску Викаријаштво: Римнико Саранско, епископ Валеријан Стефанеску.

4) Римнико-Новосевринска; епископ Генадије Еначану. Викаријаштво: Крајовско епископ Дионисије Климеску

5) Романска; епископ Милхиседек Стефанеску Викаријаштво: Бакеуско епископ Јоаникије Флор.

6) Хуиска, епископ Силвестар Баланеску. Викаријаштво: Бирладско, епископ Калиштраш Орлану.

7) Аџеска: епископ Генадије Пешреску. Викаријаштво: Пишештско, епископ Герасим Тилмуш.

У Чешину, 1891.

8.) Долно-дунавска; епископ Партеније Клинчану Викаријаштво: Галачко, епископ Јермеја Дирду.

VIII. Румунска црква у Аустро-Угарској.

Румуњском црквом у Аустро-Угарској управља „Митрополишки Синд“, који је састављен из митрополита Сибињског као председника и осталих епархијских епископа. У делокруг му спадају ствари строго духовне природе.

1) Митрополија Румуњска и Архиепископија Трансилванска Архиепископ-митрополит Мирон Роман; катедра му је у Сибињу (Hermannstadt).

2.) Епархија Карансебешка Епископ Николај Поџеа.

3) Епархија Арадска Епископ Јован Меуџину.

По разним руским, српским и грчким изворима израдио
Лазар Богдановић, свештеник.

НЕКАДАШЊИ МАНАСТИРИ БРШЉАНАЦ, СВ. АНА И ДРЕНОВАЦ. ПОГЛЕД У ПРОШЛОСТ.

Од Јована П. Јовановића,
пароха.

Царска резолуција од 6. марта 1775. гласи да се у пакрачкој епархији укидају манастири: *Бршљанац Св. Ана* и *Дреновац* и да се има Бршљанац прикључити Лепавинима Св. Ана Пакри а Дреновац Ораховици.

Положај ових манастира био је згодан и на видик у народних очију; они су били на позицијама врло важним, са којих су јуначки одбијали нападаје, што их је уде шавала римска пропаганда на православне Србе по Хрватској, Славонији и чак по Барањи.

Бршљанац је лежао испод Гарић планине на противној страни од тужне Марче, не далеко од села Бршљанице. Он је будно стражарио над православном вјером и српским именом у крају што се стере између *Илове*, *Гојила* и *Гарић* планине, у крају опкољеном са свих страна римокатолицима, и гдје су данас парохije *Вуковије*, *Ступовача*, *Миклеушка*, *Бршљаница*

и *Пашујан*. Од манастира овога данас су остале само развалине. Велики иконостас, часна трапеза, која почива на пет ступова, израђена дивно од самога црвенога мрамора, налазе се у бршљаничкој парохижалној цркви и показују, да је манастир Бршљанац имао пространу а и лијепу цркву.

Манастир *Св. Ана* смјестио се не далеко од Даровара испод села Врјеске а на догледу српског краја што се прострљо од горе Ступчанице преко *Илове* и *Грубишног Поља* према Беловару. Од овога манастира остала је у красном слогу изидава црква манастирска, која, и ако је у јадном стању, куни око себе народ три пут у години: на Благовијести, на трећи дан Ускреса а највише на *Св. Ану*.

Манастир *Дреновац* свио се над Подравином равном, те је своју дужност вршио у горама око Вођина и Звечава, у Подравини а и у пољешком пољу. Он је сада парохижални дом, а црква му парох-

WWW.UNILIB.RS
хијалпа манастирске парохије дреновачке.

Ова три манастира била су, као што рекох, на видик у народном, у српу његовом.

Старији пак манастири: *Ораховица*, *Пакра* и *Лепавине* леже у страни од народа, а она два прва још у крајевима забитнима и једва приступнима. Њихов рад није могао бити тако плодносан као рад млађих манастира *Дреновца*, *Св. Ане* и *Бршљанаца*. Незгодан положај старих манастира за цијело је нагонио мудре калуђере, те су основали ове нове манастире у крајевима питомим народу приступним и ближим, из којих су плодотворније могли ширити узвишену науку Христову.

Намеће нам се сада питање: „*како да царска резолуција од 6. марта 1775 не укида старе манастире, него нове Дреновац, Св. Ану и Бршљанац, који су у цијелу свога усијешнога дјеловања?*“

Ово питање навело нас је да пишемо овај чланчић, те на њега желимо да одговоримо.

*

Римска пропаганда, потпомагана државном влашћу и властелом, одавна је нављивала на православне Србе у Хрватској и у Славонији у намјери да их полатини и покори под папску столицу. На располагању имала је силна средства. А каквима се све служила најјасније нам предочује тужна повијест манастира *Марче* у вараждинском ђенералату, а који је постао жртвом насилнога посла те римске пропаганде. Овај манастир био јој је на сметњи да она постигне жељени циљ, и он је морао бити уништен.

Али и после пада тужне *Марче* православље не подлијеже римској пропаганди, и ако је она тада свом силом настојала да га у своје на све стране раширене мреже улови. Православље је нашло свога чврста ослоња и заклона у манастирима *Бршљанцу*, у *Св. Ани* и *Дреновцу*. Духовници из ових манастира проносили су кроз српски народ заставу, на којој је написано било: „*Не дајмо своје вјере православне и српскога имена ни под коју цијену!*“

Неуспијех римске пропаганде у српском православном народу породило је у њој завист и злобу на манастире *Бршљанац*, *Св. Ану* и *Дреновац*; и она је почела против истих ратовати гнуснијем сплеткама. Та се злоба лијепо огледа у оној кукњави римско католичке хрватске властеле да православни Срби напредују и да имају већ више својих манастира него они. Шта је још римска пропаганда употребила као разлог у својој тужби против речених манастира, ми можемо мислити, када узмемо на ум, да је државна власт издала резолуцију, којом наређује, да се укину манастири *Бршљанац*, *Св. Ана* и *Дреновац*, — на велику тугу српског православнога народа у Славонији и у Хрватској.

Сада је римска пропаганда, порушивши беду православа, могла лакше радити по српским крајевима. Одмах је основана унијатска крижевачка бискупија. А тек што прође нешто више од по вијека, а она узмути памет православном српском народу; и у непосредној близини, гдје је постојао *Бршљанац*, оте православној цркви доста синова, подиже им у *Душнику* унијатску цркву, даде им свештеника и појца. А исти успијех постиже у *Беденику* и у *Писаници* докле су некада допирали благодетни зраци свето-анскога манастира.

Заслуге манастира: *Бршљанца*, *Св. Ане* и *Дреновца* од врло велике су вриједности по православне Србе у Славонији и у беловарско-крижевачкој жупанији. Док су они постојали, римска пропаганда не могла се прикучити ни њиховим предстражама а камо ли њиховим зидовима. За то су они морали постати жртвом недостојног посла римске пропаганде, која је рачунала на сигуран успијех код православних Срба када њих не буде на земљи. У први мах успјела је била, али срећом тај успијех био је од моментане вриједности. Народ се на брзо разабрао и повратио к својој цркви. И данас ено унијатских цркава и уз њих парохијалних домова које је брже боље подигла римска пропаганда пустих, да приповиједају свијету пораз, што је снашао римску пропаганду. А поразно ју је онај крјепки дух, којим су манастири *Бршљанац* и *Св. Ана* и њихови

честити духовници задахнули српски православни народ.

И данас, премда је минуло стотину и петнаест година, како су укинута манастири: Бриљанац Св. Ана и Дреновац помен на њих још је жив у српском народу. А тај помен треба да освјежимо у народу нашем, сазивајући га на мјеста,

гдје су трагови ових светиња. приповиједајући му њихов рад и прошлост. Тим освјеженим поменом још ћемо боље ојачати у нашем народу онај отпорни дух, којим су га надахнули ови манастири против римске пропаганде, која још никако да се окане српскога православнага народа.

У славонском Брестовцу, 1891.

СВЕТИ ГРИГОРИЈЕ НАЗИЈАНЗИН, ГРИГОРИЈЕ НИСКИ И ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ, КАО ПРОПОВЈЕДНИЦИ.

(Наставак.)

Најзамамљиви опис, та пјесничка сјећања, не миришу суровим заточењем.

Али нема сумње, да је већ и онда св. Василије, с њеким друговима заједнички обдржавао њека манастирска правила, којима је положио темељ и која се врше још и данас у манастирима у Грчкој и на Истоку. Та правила, која допуштају, поред озбиљног живота, пољске и друге радње и научна занимања, — врло су далеко од строгих аскетских установа, које се појавише касније у западној Европи, под именом разних ордена, на пр. орден Траписта.

Насупрот његову уточишту на другом бријегу Ириса, који почиње од гора Арменских и завршује се код Црног Мора, бијаше имање, наслеђено у обитељи св. Василија и гдје су мати и сестра његова основали женски манастир, — док му је старији брат живио у сеоској кући на бријегу исте ријеке. Код такве околице и близине својих сродника, св. Василије ријетко је остављао своју самоћу. Најпослије, он се тјешо, што је привукао к себи најмилијег свог друга, Григорија Назијанзина, који, у најбујније вријеме своје младости и свог дара, с душом, помућеном свјетским горчинама, није могао подносити самоће пустињске, већ је тражио живота, правилно устројеног, но без ропске покорности, живота тихог — без самоће.

Мало друштво није било богато; по умјереност и рад властитих руку надомјештају недостатак; оvdјесу копали и натапали земљу, чистили шуму, обрађивали камено ломе. Један дио дана употријебљиваху на изучавање хришћанске литературе, на обу-

чавање хришћанских младића, који долажаху из Грчке и Азије, у молитви и црквеном појању; Григорије Назијанзин са задовољством спомиње пјевање духовних пјесама, појући сам за певницом у њиховој сеоској цркви, спомиње и јавор-дрво, које сам посади у башти св. обители.

Св. Григорије ипак није остао дуго са својим другом, — он се је морао вратити кући својој; а св. Василије међу тим ишао је у Цариград, да помогне епископу анкирском у борби његовој против Евномија, познатог новог тумача аријеве јереси. Св. Василије није онда још био пресвитер, већ само црквени чтец. Јулијан, који је у то вријеме био само притворно с црквом, сад тек што је метнуо царски вијенац на главу, и на челу својих побједоносних легија, раширивши заставе, на којима бијаху извајани незнабошки богови, — очитовао је јавно своје намјере у погледу хришћанства. Ново гоњење било је већ објављено; оно је грозило још већом погибијом, него што је било за вријеме аријанских императора. Св. Василије видио је то, и премда се покоравао поретку и времену црквеног напретка, али је срцем и душом тежио да што више судјелује у дјелима цркве, којој грози опасност. Међу тим судба Јулијанова ријешила се прије, него позив његовог старијег судруга на епископску катедру. Одступник је ипак дао, да Кесарија осјети његову јарост. Од великољепних незнабошких храмова, који су уљешавали тај град прије обраћења његова у хришћанство, стајаше још један, посвећен *Форшуну*; изненадни пожар уништи и њега. Јулијан,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

раздражен до крајности и предпостављајући да је то атентат на његову особу а и немала предслутња, заповједи, да се казне пеки хришћани, који ни криви ни дужни претрпише мученику смрт. Та околност потврђује још више сумњу, као да је он, у то вријеме, писао св. Василију писма, која се сачуваше до данашњег дана, под његовим именом. Врло је велико неповјеће и мржња стајала између њега и ова два млада апостола. У то вријеме кад је тежећи да се узвиси над хришћанством каквим год славним успјехом оружја против непријатеља империје, Јулијан сакупи своју војску и пошао на Перзију вршећи путем обреде за умолостивљење и препосећи незнабошке жртве, — св. Василије пролазио је степене црквене и јерархије, и идуће године, кад Јулијана не бијаше више на свијету, посвећен је за пресвитера новим епископом Кесаријским Евсевијем. Григорије Назијанзин исто тако, усупрот свом колебању, најпослије прими духовно звање, примивши посвећење од руке свог оца, назијанског епископа.

Тако се по ново зближише стари другови; они заједно славише коначно ослобођење цркве од гонитеља; св. Григорије није се устезао изражавати своје негодовање на богоодступника, доказујући како је велика опасност пријетила хришћанству. Василије велики на против говораше више хладнокрвно, показујући тиме сталност и снагу своје душе. Но тај блијесак и слава говорништва, кому се дивно и његов пређашњи учитељ, незнабожац Ливаније, побудила је завист и мржњу према Василију и у самоме епископу Евсевију. Утјехом за св. Василија бијаше усамљено уточиште, камо је он често одлазио, а враћао би се само онда, да испослује подизање нових обитељи и да буде у помоћи самому епископу Кесаријском, чије је подозрење према себи најпослије сретно распршио. Његов уплив састојао се не само у моћи убјеђења, не само у учености, већ особито у дјелима милосрђа. У вријеме највеће глади у Кападокији и Понту, па и у околним предјелима, где је одузета свака помоћ споља, он је тјешно народ позивао богаташе на милосрђе, раздијеливши сам

све што је год имао и небуђивао је друге да дијеле невољницима, без разлике вјероисповијести; једнаком дарежљивошћу помагао је и Аријанце, и Јудеје и незнабошце. По смрти Евсевијевој, изабран буде он на кесаријску столицу на којој се кроз дванаест година као митрополит Кападокијски борно. Његов живот не представља нам жестоких догађаја и несталности, каквих сусреташе у животу св. Атанасија, св. Златоуста и других; већ нам он улива дубоко уважање према сталности његове добродјетели и према његовом чудном генију. Св. Василије био је заиста прави еванђеоски пастир, отац народа, пријатељ несретних, у вјери сталан, а у дјелима милосрђа неуморан. Љубитељ простоте, која бијаше спојена са сиротињом, носио се скромно, хранио се само хлебом и свјежим воћем; а све имање употребио је на украшавање Кесарије. Он је подигао дом за странце са убожницом, коју св. Григорије Назијанзин назива другим градом, — и подигао је много радионица и школâ.

Слијена оданост Валентова Аријевој јереси често је грозила опасношћу Архиепископу Кесаријском; али се он не покори царском префекту и презре гњев самога императора. Црквени историци веле, да онда, кад се Валент спремао да изда указ о изгону св. Василија, да му је син оболло; светитељ се помолио, — и дијете оздрави; али крштен касније Аријанцем, опет се разболе и умре. Додају, да онда, кад је император хтио да потпише указ о изгону Василијеву, перо се трипут ломило. Једном је св. Василије примио Валента у цркви, и иза завјесе дуго с њим говорио и успио умирити гњев његов кротким али и чврстим доказима.

Касније је св. Архиепископ морао често ступати у борбу религијозну не само у својој области већ и на цијелом истоку. Но за нас је корисније да видимо, како је он поучавао спромашне грађане Кесаријске, како је подизао ум њихов к Богу посматрањем природе, тумачећи им чудеса стварања, увијајући у једноставне и убједљиве ријечи своју вјештину ученог проповједника, који се изобразио на атинским школама. Бесједе његове о створењу и

устројству свијета посе назив „Шестоднев.“ Поред погрјешака, које су опће цијелом свијету, у погледу њеких физичких појава, он има многа узвишена и вјерна схваћања, много дивних описа; кад кад се то и чини, кад читаш: *Etudes de la nature*. Овдје се јасно види тежња, да се творац види свуда у његовим дјелима; а такав је поглед и уображење, које нас води познању милости божије према нама, такав је избор и вјештина у изразима, да се могу, као што треба, оцијенити и завољети.

Читајући тако узвишене проповједи св. Василија, не можемо а да се не чудимо грчкому народу, гдје су запатлије и радници, забављени дневним послом, како вели проповједник, схватили сличне поуке и умјели одговорити на њих усхићено и са сузама.

Каква красота и привлачност лежи кад кад већ у приступу тих бесједа! „Има градова, вели слаткорјечиви проповједник, гдје људи, од јутра до мркле ноћи, наслађују своје око разноврсним играма, гдје се не противе слушати саблажљиве пјесме, које трују душу. И често их називају сретнима, за то што, оставивши трговину и занате, корисне за живот проводе у сласти и задовољству све вријеме, које им је дано на земљи. Они не знају, да су ти неморални призори не друго што, већ школе разуданости за оне, који их посјећују.

„Други се занијеше коњском трком, па им се у сну причиња, да се патјечу, прежу коње, мијењају своје коње. — тако, да их и ноћу гони непромишљеност, којој се одају дању. А ми, које Господ, дивни чудотворац, зове да посматрамо његова дјела, зар да се уморимо гледањем тих дјела или да се залијенимо слушати неисказане ријечи Св Духа? Зар не чинимо боље, кад се задубимо мислима у велика дјела божјег свјемогућства и преносећи се умом у прошла времена, обухватамо умом сву цјелину створења!“

Изводећи такав програм богословски и уједно појетички, проповједник, југром

и вечером говорио је о поретку годишњих времена, с кретању мора, о различним природним својствима животиња и њиховој периодичкој сеоби, о природи човјечијој и о чудесима његове духовне природе. По њему служи природа само средством за разјашњавање тајана вјере и правила нравствености.

„Је ли вам се кад догодило, кличе оратор посматрајући тиху ноћ и неисказану красоту звијезда, да мислите о Творцу свега што постоји; јесте ли се кад питали: тко је могао посијати по небу такво цвијеће? Јесте ли се ви, кад год, дању наслађивали чудесима свјетским, и јесте ли се кад год преносили од видљивога к невидљивому, — онда сте довољно спремљени, да схватите мене, и можете заузети мјесто у тој дивној аудиторији; ајдемо, — као што узимају за руку странца који не познаје града, и воде га свуда, — тако ћу и ја вас водити, као странце, по свима дивним знаменитостима великог града ва сељене.“

Свуда су моралне истине спојене са описивањем, и позорница природе није за говорника што друго, већ повод за духовна размишљања. Величанствена красота неба напомиње му њешто више: „Тамо, вели он, тамо је наша древна отачбина, од куда нас је човјекоубица — ђаво — стрмоглавио. Кад је оно што је свјетско и пропадљиво тако величанствено, какво ће тек бити оно што је вјечно и бесмртно? Кад је оно што је видљиво тако прекрасно, у колико мора прекрасније бити оно што је невидљиво? Кад необухватљивост неба надлази мјеру човечијег схваћања, какав то разум може проникнути у дубљину вјечности! Кад је свјетило дана, макар и пролазно, тако дивно, тако правилно у свом кретању, тако сразмјерно по величини с потребом земље, кад нам то сунце, око свијета, који оно уљеншава својим сјајем, даје непресушни извор гледања, то каква мора да је неисказана красота вјечног сунца правде божије!“

(Наставиће се.)

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

О ЗНАЧЕЊУ И ДРЕВНОСТИ ДЈЕЈСТАВА, КОЈА СЕ СВРШАВАЈУ ПРИ ОСВЕЋЕЊУ ХРАМОВА.

С РУСКОГ ПРЕВЕО Григорије А. Николић, БОГОСЛОВ.

(Наставак)

II.

Дубока древност ових дјестава, која смо разгледали у онђе, не подлежи никаквој сумњи. С чином освећивања храмова, који постоји у нашој Цркви, врло је много сличан чин римске цркве; и онде се свршавају готово та иста дјејства, какова се свршавају код нас, и онде, као код нас, бива кропљење св. водом свију принадлежности престола, бива умивање и помазање св. миром престола и зидова храма, бива преносење, помазање миром и полагање под престолом св. Моштију, бива свечано обилажење около Цркве и т. д.²¹⁾ Шта показује та блиска, та чудновата сличност? Или то, без сумње, да ова и она Црква за дјејства, која се свршавају при освећивању храмова има један основ — апостолска предања; или, барем то, да је та дјејства, у сврху једна Црква узајамљивала од друге. Узмимо дакле, да је ово последње. Најприродније је мислити у оваковом случају, да су она од једне Цркве узајамљивана другој још онда, кад су обе Цркве биле у тесној вези међу собом и кад су сачињавале једну Христову Цркву, а никако није већ после тога, од како се Црква римска одделила од Цркве васеленске, и кад се је сва слична узајамност учинила већ немогућом. Природно је и у таквом случају да древност ових дјејстава не ће долазити после IX. века.

Али извесно је, да су се нека дјејства употребљавала при освећивању храмова много раније од IX. века. Још Евсевије, писац IV. века, описујући свога времена светковину освећења храма, спомиње о неким „дјејствима и побожним обредима“, јасно разликујући та дјејства од псалмопјенија и жртвоприношења, која су се, по његовим речима тада свршавала²²⁾ Каква

су пак то била дјејства? Шта су држали за побожне обреде? Премда Евсевије није определио, у чему се на име они састоје; али да су то била та иста дјејства, ти исти обреди, који се и сада свршавају у нашој правосл. Цркви при освећивању храмова, лако ћемо се уверити о том, кад обратимо пажњу на историјски постанак свакога дјејства у појединости; увидићемо, да су нека од њих могла бити савремена шта више самим Апостолима друга су установљена без сумње руковођењем св. Духа, од богомудрих пастира прве Цркве

Поједина дјејства, која састављају чин освећења храма, јесу:

а) *Умивање престола.* Не имајући могућности тачно одредити време установљења овог дјејства, ми се ипак не сумњамо доводити древност његову из првих времена хришћанства: оно је природно могло бити у првој Цркви. Испочетка, кад млада Црква хришћанска тек што је само рођена крвљу Господа, и која је изникла сред страховитих бурâ, није имала још ни времена, ни средстава да покаже унутрашње величанство своје у спољној лепоти; кад се ради тога, богослужење њено ограничавало врло малим принадлежностима, и сами храмови по облику свом не одликоваху се од обичних домова, — у то време и најсветија тајна Евхаристије, без сумње, свршавала се на простом, обичном столу. Прости сто одређени на таково високо употребљавање, као што је свршавање св. Евхаристије, природно је, да је морао бити опран: ово је изискивало чувство побожности к светињи Евхаристије, као највеће тајне, тајне тела и крви Господње (1. Кор. 11, 26—30); ово је изискивао дух обредног Мојсијевог законодавства, којим су се и у недрима хришћанства дуго још руководили обраћени из Јудеја (Дела ап 21, 20—25), и које је

Евсевија, ништа о том не смомњу, ма да из те исте главе приводе друге, сагласне са њиховим учењем, доказе.

²¹⁾ Vid. dedicat. temp. in Pontific. Roman. edit. Romae 1724 par. II.

²²⁾ Hist. Eccl. Lib. X. cap. III. pag. 464. edit. Cantabrig 1720 an. Знаменито је, да Лутерански писци (и пр. Бингам, Хоспинијан, Хајрици и др.) говорећи о освећивању храмова и имајући прилике споменути о том месту

с једне стране строго забрањивало ономе, који има порока да се приближи к олтару (Лев. 1, 17—24; 12, 3), тим више приносити ма шта нечисто (Лев 10, 10; 22, 23—26): а са друге, у разним случајевима прописивано је умивање, као најбоље средство, које очишћава (Исх 19, 10; Лев. 13, 6, 34. 54; 14, 8. 9; 15 сва; Числ. 19, 7); ово захтеваше најпосле просто чувство важности, по ком се равнајући ми и обичну храну ретко мећемо на сто, а да не очистимо умивањем сто, на који је мећемо. Само се по себи разуме, да у примитивној цркви по свој прилици умивање престола, тада још, као дело неопходности, беше само простим дјејством; али будући да се хришћ. богослужење, с дана на дан умножавало припадљивости ма црквеним, на брзо стадоше узимати карактер симболички, на брзо се почеше богомудри Пастири цркве бринути о том, да све, што се односи к богослужењу, буде освећено духом њеним: то није без основа могуће мислити, да је на брзо дакле и то дјејство добило карактер свештени и заузело место у реду тајанствених обреда Цркве. Историјске доказе о обреду умивања престола ми не налазимо до IV. века; а у овом веку о њему спомиње св. Златоуст: „Зар не видиш“, пита он, „наше ђаконе, да губом трапезу²³⁾ умивају и дом чисте, и тако дискосе полагају?“ Губом умивамо Цркву, наставља св. Отац, да се у чистој Цркви све предлаже, да не буде ништа гаднога.²⁴⁾ Ма да св. Јов. Златоуст говори овде о умивању престола не као о дјејству искључивом, које се свршава једном и на име у време освећивања храма, него као таквом умивању, које се по мери нужде, свршавало у свако време, но предпостављајући последње, ми ћемо морати као неопходну последицу, претпоставити и прво. Јер кад су Пастири Златоустовог времена, за то, да би увек одржали у чистоти светињу, држали за нужно и достојно допуштати умивање и над таквим престо-

²³⁾ Реч *τράπεζα* код св. Злат. увек се употребљава у смислу престола. Vid. S. thesaur. ecclesias. sub voce: *τράπεζα*. —

²⁴⁾ На Ефес. Прав. 4. Св. Злат. Беседе на посл. Павла у слав. преводу, Ч. 2. стр. 192. Москва 1709. г.

лом, који је удостојен већ благодати освећења, на ком је и тајанствени Агнец лежао, и бескрвна се жртва Богу приносила: то не може бити, да ти исти богомудри Пастири нису свршавали умивања над престолом, пре но што су га запечатали свештеним печатом помазања. кад се тек подигао у тајанствено становање Божије; доказ важи св. Златоуста. и у одношају к нашем предмету има сву своју силу.

в.) *Миропомазање св. престола и зидова храма.* Ово дјејство било је још у старом завету: сам је Бог установио ово. заповедивши Мојсију осветити јелејем помазања олтар у подигнутој скинији, све припадљивости скиније и саму скинију: и возлѣвши елей помазаниа, заповедно је Бог Мојсију, и помажеш скинию, и вса, еже на ней, и осекатити ю . . . и да помажеш олтарь приношений и вса сосѣды его, и осекатити олтарь, и всѣдетъ олтарь скатый скатыхъ (Исх. 40, 9. 10). И о Мојсију говори се даље: сотвори Моисей вса, елика заповѣда еѣхъ Господь, лице сотвори (ст. 16) Дакле не подлежи никаквој сумњи, да је хришћ. богослужење, првобито скопчано са јудејским. по уништењу старозаветних обреда, заједно са Јерусалимским храмом, задржало неке припадљивости старозаветне, т. ј. оне, које су биле сличне са духом новог завета,²⁵⁾ те је могуће мислити, да је заједно са другим старозаветним припадљивостима, и истим путем с њима, прешло у хришћ. Цркву и помазање миром св. престола и зидова храма. Ова мисао тим заслужује вероватности, што о једном од тих дјејстава — помазању миром св. престола спомиње још св. Дионисије Ареопагит, муж апостолских времена. „Још и ово Јерархији да приметиш“ пише св. Дионисије к епископу Тимотеју, „да од најсветијег освећења устав и свештено свршавање божанственог жртвеника свршава најчистијим изливањем свештеног мира.“²⁶⁾

²⁵⁾ Начер. Церковно-Библейск. Ист. вѣкъ 1-й стат. о богослуж. и обряд. стр. 207 изд. 4-е, 1827 г. у С. П. Б.

²⁶⁾ О церк. ерарх. ст. 82 гл. IV. §. 12 Подлиност дела св. Дионисија Ареопагита служи као предмет спора међу учењацима: једни је одбацују, а други бране. Но одбацују већим делом Лутерански писци, и јавно, по неком узроку; у делима св. Дионисија сретaju се јасни докази на многе такве обреде, који су били у ап. вре-

После св. Дионисија Ареопагита ере-
тају се и други докази који јемче за древ-
ност овога дјејства. Бл. Августин у једној
беседи својој на освећење храма, говори:
„Освећење престола сал слаavimo, достојно
и праведно радујући се; светковину у овај
дан свршавамо, у који је благословен и
помазан камен, на ком се за нас божан-
ствене тајне свршавају“ (Беседа 4). Израз:
„благ словен и помазан камен“ јасно по-
казује на миропомазање св. престола, ко-
ји се и у ово време, као и сада на за-
паду, обично подиже из камена. Из опре-
дељења два маловажна сабора, који су
били у почетку VI века на западу, види
се, да је обичај освећивати престоле ми-
ром у оно време већ постојао у Цркви.
„Сабору је угодно“, гласи 14 правило јед-
нога од тих сабора, „што су се олтари
освећивали не само помазањем мира (као
до тада што је било), него и благословом
свештеничким“²⁷⁾ „Само од камена (а не
од дрвета или другог чега) треба да буду
олтари освећени изливањем мира“²⁸⁾ од-
ређује други сабор.

Сигурно је такође, да су се при освећи-
вању храмова не само престо, него и зи-
дови храма помазивали св. миром у дре-
вним временима. „Црква се тада сматра

мена, који и до данас постоје у правосл. Цркви, но које
међу тим одбацују Лутерани. Ово значи, као блесак муње,
који заслепљује, засењавајући очи противника истине, при-
родно приморавати их да подижу руку на дела св. Ди-
онисија; боље пак оцене, не гледајући на неке незнатне
уметке, који су се увукли у текет туђом руком у најдо-
вије време, уметке, од којих нису чисти многи други про-
изводи древности, не гледајући, велим, на те уметке, бес-
пристрасне оцене не сумњају се да прилику дела Ди-
онисијева оном лицу чије име носе. Vid. Apolog pro oper.
S. Dionis. Areopag. in Max. Biblioth. vet. Pat. de La Big.
tom. III. pag. 115—135. Ludgun. 1677. an.

²⁷⁾ Concil. Agathense an. 506. cap. XIV. tom. IV pag. 1385.

²⁸⁾ Concil. Epaon. an. 517 can. XXVI; ibid pag. 1579.

доста поштованом“. говори бл. Августин,
„кад су јој зидови освећени и св. миром
помазани.“²⁹⁾ Теофан приповеда о Атанаси-
ји великом, да је тај светитељ у време
свога боравка у Јерусалиму, занимао се
ту освећивањем молитвених домова, посред-
ством молитава и помазања истих св. ми-
ром³⁰⁾.

г) *Облачење и украшење св. престола.*
Облачење престола, као што смо видели,
сачињавају две одежде; *долња* — бела и
горња — скупоцена. Могуће је мислити,
да је постанак долње одежде савремен
постанку самих престола: а то је чувство
побожности к св. Евхаристији, које је без
сумње располагало прве хришћане уми-
вати сто, одређени ради свршавања овога
таинства природно их је побудило после
умивања да га (престо) покрију још чи-
стим платном, а из тог платна, чистог и
белог, природно се развила и наша бела,
долња одежа. Историјског доказа о овој
одежди, као такође и о умивању пре-
стола, не налазимо до IV. века; у овом
пак веку Опат Милевички (у Нумидији)
Епископ († 384) спомиње о њој, као о при-
надлежности престола, која је у оно време
већ уопће употребљавана и позната; напиме
опровргнувши Донатисте, који тврде међу
осталим, да се престоли обешчашћавају
додиром православних, овај учитељ отво-
рено говори: „Ко од верних не зна, да
се дрво покрива платном, и да се при свр-
шавању самих таинстава могуће дотаћи
само покривала, а не дрвета?“³¹⁾

²⁹⁾ Lib. IV. cap. 40. Conf. Crescut. —

³⁰⁾ Cit. Goar. in Euchol. pag. 850. edit. 1645 an.

³¹⁾ Optat. de schismate Donatist. lib. VI. pag. 713 edit.
Paris 1679 an. —

(Наставиће се.)

БЕСЈЕДА

КОЈУ ЈЕ ГОВОРИО

ДАНЕ КНЕЖЕВИЋ, парох Небљушки,

на Петров-дан о. г., кад је у име Високопречасног господина протосинђела
Платона Телечког благословио обновљену цркву у Доброселу.

оја Браћо! Од како је света и у све-
ту људи, људи су се увек молили Богу
и приносили му жртве. Богу се молити
можемо на сваком мјесту, у кући и из-
ван куће, Бог то прима. Бог прима у-

срдну молитву, па ма она била у гори под је-
лом зеленом; али му је најмилија и најпријат-
нија молитва овако из људског збора и братског
договора. То видимо из књига старог завјета.
У старом завјету, особито с почетка, молио се

Богу и приносио је жртве сваког, кад је и ће је ко хтео и како је ко у памети својој држао, да боље служи Богу, док Господ Бог не даде про року Мојсију закон и заповједи му да у том погледу уведе ред и начин, и пророк Мојсије по заповједи божјој начини цркву, без сјаја и накита сваког. Цар Соломун, гледајући како око њега незнабошци својим идолима служе, подиже у сред града Јерусалима у славу Бога израиљева великољепан и диван храм.

У том дође и вријеме, да син Божји сиђе с неба на земљу и оснује своју цркву, цркву ново-завјетну — У ново-завјетној цркви ницали су на све итрane храмови у славу Бога а на част великих угодника божјих, и као што је небо осуто звјездама, различна сјаја и величине, тако су осуте и окићене биле земље, ће су хришћани живили, црквама све љепшима од љепших а сјајнијима од сјајнијих, и може се рећи, да су се народи различите крви и племена у том погледу надметали. Али у том надметању није ни наш српски народ иза других народа заостао. Српски цари и владари тронали су силно благо и богатство подижући цркве и манастире а српски просвјетитељи и научитељи Симеун мироточиви, светитељ Сава, Арсеније и Максим са својим родољубивим свештенством настојали су, да народ свој страху божјем и закону Христовом науче, и чистом Еванђелском науком спреме увјете сретну животу и у кући и у цркви и у држави; и док је год црква и у цркви свештенство с божје стране давало правац животу: народу у кући а поглавицама у држави, дотле је народ у држави својој био сретан. А како и неби, кад се је познавао Бог, љубила душа, поштовали се старији, покоравало се власти, сваког је што но веле тица пјевала. Пјевала, браћо, ал за мало. Српске поглавице брзо заборавише, да „слогом расту мале ствари а неслога све поквари“, грамзећи за чашћу и влашћу посваде се међу собом, и све да није било Турчина, који их је подјармио, били би се они сами искрвили и упропастили и давно се већ не би знало за часни крет и за све оно, што Србина Србином чини, да настојањем светог Саве и свештенства од своје крви вјера православна није Србину у крв прешла и с душом се слила.

Србин је осјећао, мислио, желио, говорио и радио што му је божји и Христове цркве закн и налагао. Веће простоте у души, љепше чистоте

у телу у свијету било није; а вјера га је православна тјешила: душу му крјенила да не клоне, да не малакше. Србину је била лозинка: све за образ, а образ ни за што; јер је образ огледало душе — а душу је Србин чувао за Бога и у најтежим данима.

Црни су били дани народа нашег од Косова амо. Жалосна је била судбина наших предака, јер су трпили муке свакојаке од Турчина силна зулумћара; ал' за то им је свијетло образ на дивану и ми се поносити можемо с њима. Они су сили турској и невјери латинској јуначки одолијевали, и без цркве и без школе са својим свештенством одржали се, сачували, своје име, своју вјеру православну, своју крсну славу, своје лијене и побожности пуне обичаје! Бојим се само, да се наша дјeca, наша унучад неће с нама поносити, као што се ми с њима поносимо, поред све слободе, коју у земљи цара и господара нашег уживамо, и поред земаљских закона, који нам сваку препону с пута уклањају!

Оставимо све на страну, а узмимо само цркве наше у каквом су стању. Погледајте их споља и изнутра, па ћете се увјерити, да на њима и у њима нема готово ни стварце, која би кадра била узбудити људека чувства и одвести мисли наше са земље на небо, као што им је то сврха. Стари су наши цркве Турцима, а често пута и латинској пропаганди на зор подизали; ми своје запуштамо; и да се државна власт — буди јој по сто пута хвала — у то не умјеша и силом по правке не изведе, би нам се и срушиле! Наши стари давали су прилоге на туђе цркве, за здравље своје и свога блажца, а ми данас душмански устајемо на свог свјештенника, који се заузме да цркву поправи и колико толико у ред је доведе. Наши стари су се Богу молили увјек: јутром, вечером, прије и после јела, при почетку и свршетку сваког посла, ал опет жељно су ишчекивали глас, да ће се у овој ил оној пећини на студеном камену служити божја служба, да похите, па да окрјене душу своју и нахране је небесном храном, а из уста свог свештеника с божје стране да чују, што је Богу мило и угодно; нама данас црква до цркве, ал се једна другој тужи, како је празна, пушта, непохођена; ми нећељом и свецем или радимо или љенчаримо; радним даном дангубимо а о закону божјем, о заповједима цркве наше, њезиним уредбама и установама ништа не знамо, као ни онај, који у њу не вјерује;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

на да још међу нама нема таквијех. који вјеру, цркву, пезине свештенослужитеље омаловажавају, неби ништа ни казао? Реците ми сад, што би данас вјеру нашу православну и народност српску очувало, да јој ма с које стране опасност загрози? А шта би је очувало, кад је нестало оне сталности у вјери, пред којом су сва блага овог свјета важност своју губила. Настала пуштопашица, без страха божјег и стида људског. Не поштују млађи старијега, не слушају дјеца родитеља, родитељи пород напустили; а то све за то, што смо се одбли од цркве, па не чујемо што је добро и поштено, а остала мјеста, ће се до сад о поштењу говорило, отрована су; отровала их је похлепа за добитком, удобним животом и иметком, који је данас сав свет зацнио, да ни о Богу, ни о својој души, ни о цркви, па ни о свем што је честито и поштено не мисли.

Но ви се сво својој хришћанској дужности одазвасте, своју цркву обновисте, и лијено је удесисте, учинисте роду глас, смиристе Вашу дјецу, снимисте с душе грехоту, а с образа срамоту и показасте свету на видик, да стара она српска побожност међу Вама још пропала није. Дај боже и данашњи годе, да се с обновом ове цркве, обнове мисли и осећаји Ваши, па да у духу чисте еванђелске науке и вјере православне одселе и радите и живите овако, како се доликује Србину! Моли се Богу, мајчин сине, и ради и поштеним радом својим храни и себе и своју дјецу! Молитва и радња, то су два чврста стожера човјечијег живота. Рад, и то поштен рад гони нас увјек напред, а мо-

литва улијева нам спокојство у срце и душу. Бог милостиви, ком сте у славу овај храм обновили и уредили, нек Вам труд и муку плати и то лијеним здрављем, срећом и задовољством, родом и плодом од црне земље!

А сад да се окренем теби, вриједна моја свештеничка главо, па да ти пред лицем целе цркве у име високопречасног господина Платона Телечког, патријархова мандатара, који ми је на ото и свој благослов и своје овлашћење достојао дати — предам овај обновљени храм.

Предајем Ти га сво и желим, да у њему здрав и задовољан службу божју до дубоке старости своје служиш! Бог зна, а и поштени људи знаду, колико си ти муке а и безброј грдних рјечи неправедно поднιο, док си храм овај овако украсио. Ово је јуначки учињено, а то у онаким приликама какве су биле и постојале, учинио не би ван свештеник твоје ћуди и твога поштења; па гле, ко ти је највише сметао, и пакости чинио, данас се радује, данас се весели! Ал' те још молим као млађи брат твој, коме као и теби поштено име, добар глас, срећа и напредак народа нашег на срцу лежи, па му мана његових равнодушно гледати, а још мање користи своје ради хвалити не можемо, — настој, да живу цркву, тај теби и бризи твојој повјерени народ, у ред доведеш, као што си им и цркву лијено уредио: па ако с никоје стране за то признања не добијеш, признаће ти Бог и наплатиће ти труд, а с труда твога процвјетаће и у овом занемареном и запуштеном крају Српства — олтар, вјера, српско име и слава стара! Амин.

ЛИСТАК

Б Е Л Е Ш К Е.

— (Скупштина еп архие бачке) одржана је у уторак 20. августа (1. септембуа) о г. у Н. Саду, у дворани „Матице српске“, под председништвом Његове Светости, г. патријарха Георгија Бранковића, као управитеља бачке епархије. На скупу било је око педесет чланова, а исто толико остале публике. *О раду ове значајне епархијске скупштине донећемо у идућем броју опширан извештај*, а за сада бележимо у кратко само ово: После призивања св. духа, које је обављено у саборној цркви, отворио је скупштину најстарији по годинама члан Мојсије Попо-

вић, парох станарски, па је изабрана депутација од 6 чланова, која је допратила св. патријарха у скупштину. После обављене верификације изабран је за подпредседника скупштинског др. Илија Вучетић, а за перовође: парох сентомашки Ђура Страјић и учитељ Јован Петровић. Прочитани су опширни извештаји о раду: епархијске консисторије, и административног и школског одбора. Изабрани су чланови за сва три одсека епархијске управе. Имена тих чланова, као и остале одлуке скупштине саопштићемо у броју што долази. Пошто се на место епархијског бележника није нико пријавио, то је по-

верено то звање и на даље привр епарх бележнику, јеромонаху Сергију Шакраку Нинићу, коме је уједно изражено признање на дојакошњем раду и неуморном труду. Скупштина је, по предлогу дра И. Вучетића, изјавила захвалност Његовој Светости на мудрој и вештом руковођењу скупштине. Скупштина је текла достојанствено и мирно, и у опште је владала слога и споразум. Скупштина је трајала од 9¹/₂ пре подне до 2¹/₂ сахата после подне. За тим је био свечан обед у гостионици код „Зеленог венца“, где су сви скупштинари били гости Његове Светости.

— (Школски одбор епархије бачке) држао је у Н. Саду 16. августа о. г. своју седницу под председништвом Његове Светости г. патријарха Георгија, а у присутности чланова: проте Милана Ђирића, Васе Пушибрка, дра Младена Јојкића, Димитрија Поповића, референта Ст. В. Поповића и парх. бележника Сергија Шакрака-Нинића. — У овој седници прочитан је и усвојен извештај о раду епарх. школског одбора за последњих 20 година, од г. 1871. до 1891. Тај извештај поднет је епархијској скупштини. — Осим многих предмета, што се тичу школа и учитеља, решено је још: да се многи местни школски одбори, који још нису поднели тражене исказе о стању својих школа концем шк. год. 1891., позову, да тај налог за 15 дана изврше, јер ће иначе од дужности разрешени бити. — Уједно је месним школским одборима наложено, да имају од сваког учитеља и учитељице, који за 15 дана не поднесу специјални наставни план за шк. год. 1891—92. одмах трећину њихове плате обуставити, и ради даљег дисциплинарног поступка епархијски школски одбор извесити.

— (Освећење цркве у Лазама.) Пишу нам из општине лазанске у архијерејској: „Духовно религиозни живот нашега народа доста је слабији данас него у пређашњем времену, донекле је мањкао и клонуо, али још има доста нашег народа, који верује и живи о вери својих праотаца; — доказ је тому свечано *освећење цркве у Лазама* т. ј. у мору римско унијатског фанатизма. Свешти и побожни народ ове парохије уложио је и последњу пару на украс своје цркве, која има сад сасвим други изглед, пошто јој је иконостас на ново рађен вештом руком нашега Србина сликара *Ракића*, који је пређашње светитеље са „*infulata*“ заменио иконама у православном духу изображенима. Освећење је оба-

вио старешина овога протопопијата, одани и искрени пријатељ цркве и народа српског г. *Лазар Поповић*, уз асистенцију двојице свештеника, управо на достојанствен начин тако, да се тек онда могла видети лепота наших црквених обреда, кад су спољашњошћу и унутарњим побожним чувством и расположењем пропраћени били. После освећења изговорио је г. прота језгровиту и поучну беседу чистим, леним и разумљивим језиком у лепом броју сакупљеном народу нагласив: како су наши предци подизали цркве и задужбине, љубили веру и цркву, ревностно полазили богослужења — па да се и ми на њих угледамо. Освећењу је присуствовало и много съедбеника римокатоличке вероисповести, на које је наше лепо богослужење учинило необичан утисак. После подне народ је попратио ову светковину народном игром и песмом и том приликом могло се доћи до уверења, да је данашњи српски патријарх врло обљубљена и поверењем народа и свештенства одликована особа, из тога разлога, што је народом овладао необично одушевљење, кад је г. прота китњастим речима надравио Његовој Светости. Око пет сати народ се разишао са радосним расположењем и веселом душом “

Г.

— (Стање фондова, којима рукује архијерејски одбор у Београду, 1. јануара 1891) ово је:

1.)	Фонд свештенички	210 118	дин.	29	п.
2.)	„ црквени	386.047	„	40	„
3.)	„ за подизање Бого- словије	213.551	„	50	„
4.)	„ за књижевност ду- ховну од епископа Јан Нешковића	28 642	„	55	„
5.)	„ за питомце из поро- дице пок. еписко- па Јанићија	10.520	„	68	„
6.)	„ пок. Јан. Костића	5.369	„	83	„
7.)	„ јером. Мартирија	5.231	„	49	„
8.)	„ архим. Самуила	3.711	„	11	„
9.)	„ Митрополита Мелен- тија	8.097	„	35	„

— (Препорука школске књиге: „Приповијесте из старог завјета.“) Српска православна *консисторија у Сарајеву*, одлуком својом од 1. августа о. г. бр. 1336, препоручила је српским православним школама у Босни и Херцеговини за школску књигу: „*Приповијесте из старог завјета*“ од *Јована Пешновића*, кр. професора и катихете у Загребу.

— (Школа за наставу у вери.) У 8. броју „Школскога Листа“ читамо ово: „На Реци у Фијуми) уз лепу цркву св. Николе постоји у дому шкољском под надзором преч. г. проте тамошњег лепа школа за наставу и васпитање православне деце тамошње у вери, црквено-словенском и српском читању и у црквеном појању. У ову школу долазе српска деца из комуналних школа на Реци и у Сушаку у недељне и феријалне дане, где им ревносно г. прота Шорак предаје науку вере а црквени певац г. Милошевић обучава их у читању и појању. — Како чујемо Срби на Реци намеравају скорим створити редовну српску вероисповедну школу. Дај Боже!“

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

(Молимо поштоване писце, уредништва српских листова и издаваче књига да нам своја издања на приказ достављају. Молимо тако исто славна уредништва, да нам своје листове у замену шаљу.)

— Програм српске велике гимназије карловачке за школску годину 1890—91. — Година XXXIX. Књига XXXII. — У Новом Саду, штампарија А. Пајевића, 1891. — 8-на, стр. 107 — У овогодишњем „Програму“, који је по обиму и садржини својој много већи и важнији него дојакосњи, штампан је врло занимљив чланак: „Првих сто година српске велике гимназије карловачке, 1791—1891“ од управитеља Стевана Лазича. У том чланку, који је од велике вредности и који захвата 67 страна, врло је лепо описана стогодишња историја велике гимназије карловачке, те најстарије расаднице наше народне просвете. Та велеважна стогодишња историја треба што више да уђе у наш народ, коме је тај просветни народни завод до сада толико користи донео — Даље има у „Програму“ ово: I. Научна основа за шк. год. 1890—91; — II. Гимназијски летопис; — III. Отписи и наредбе; — IV. Патронат гимназије и учитељски збор; — V. Учевни принов; — VI. Бесплатна храна у „Благодјејанију“, потпоре и дарови; — VII. Попис ученика, који уживаху стипендију или потпоре; — VIII. Испити; — IX. Статистика ученика; — X Извештај о беседи; — XI. Попис ученика азбучним редом, заједно са њиховим успехом; — и XII. Објава. — Из статистичког прегледа види се, да је било почетком шк год 1890—91 свега 310 ученика, а концем II. теча-

ја 292. међу којима 261 православне и 31 римокатоличке вероисповести. По завичају било је: 30 из Хрватске, 176 из Славоније, 69 из Угарске, 3 из доње Аустрије, 5 из Босне и 9 из Србије и Црне Горе. Из Карловаца било их је 83. — По напретку било их је: 49 са одликовањем I. реда, 24 с дозволом поправке. 22 II. реда, 12 III. реда, а 4 остало неиспитаних.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

1—3

120

Расписује се стечај за *личног помоћника* код цркве възнесенске у Руми. Плата је стална 350 ф., уживање 12 ланаца сесије, и половину ванредних прихода парохијалних. Ко има вољу нека изволи пријавити се код подписатеог председника, или самом парохи.

Из седнице црквеног одбора, држане у Руми 30. јануара 1890.

Тоша Огривовић,
перовођа

Сима Стајић,
председник.

Еп. 409 ех 1891.

к. 300

СТЕЧАЈ.

1—3

116

Расписује се стечај на парохију II. класе у *Санади*. Компетенти имају своје добро инструиране и биљеговане молбе до 18. (30.) септембра о. г. путем својих претпостављених власти потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице, држане у Темешвару 19. јунија (1. јулија) 1891.

Конзисторија епархије темешварске.

106

СТЕЧАЈ.

3—3

На упражњено *учитељско место* срп. вероиспов. школе у *Фењу*. овим се расписује стечај са роком од четири недеље, од дана уврштења овога огласа.

Плата је учитељска: 80 фор. у готовом новцу, 24 кибли жита, 12 кибли кукуруза, 2 хвата дрва, сламе по потреби, два ланца сејаће земље и слободан стан са баштом.

Учитељ је дужан шкољском уредбом прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека се обратe својим добро снабдевеним молбеницама потписаној општини.

Из седнице цркв. школ. општине, држане у *Фењу* дана 4. јула 1891.

Самуило Поповић,
перовођа.

Михаил Сиротан,
председник.

109

СТЕЧАЈ

3—3

Ради попуњења парохије у *Јарковцу* са платом петог разреда.

Конкуренти имају своје просбе — ваљано инструиране — путем својих власти најдуже до 15. (27.) септембра 1891. овој консисторији послати.

Из седнице епарх. Консисторије у *Вршцу*, 22. јула (3. августа.) 1891. држане.

Консисторија епархије вршачке.

113

Стечај.

2—3

Услед оставке г. Витомира Максимчевог, учитеља, овим се у Срп. Неузини стечај отвара. Рок је стечају 8 (20.) септембар о. г. Плата је 400 фор. ав. вр. у готовом новцу 4 ланца ораће земље, на коју учитељ сам порез плаћа, 20 фор. у име школке послуге, 5 фор. у име паушала, слободан стан са баштом у износу од 200 □ хвата; два хвата тврдих дрва и змекси огрев. Од погребга где буде позван добија: за велики 1 фор., за мали 50 новч. награде.

Дужност је учитеља, осим предавања у свакидашњој и повторној школи, још и појање у св. цркви и обучавање школке млад. жи у појању — као и при одборским седницама место перовође бесплатно заступати. Првенство имају они, који су вични цркв. појању.

Молитељи нека своје молбенице са сведоцама о свршеним наукама, положеном испиту из мађарског језика и добром владању овомесном Школском Одбору пошалу.

Из седнице Школ. Одбора у *Срп. Неузини*, држане 6. (18. августа 1891. год.

Школски Одбор.

107

СТЕЧАЈ.

3—3

Расписује се стечај на место *учитеља* (евентуално *учитељице*) у српској автономној општинској школи у *Беловару*. Плата годишња је 400 фор. слободан стан у школекој згради, шест хвата дрва и башта; од сировода, где зван буде, добива 1 фор., а од парастоса исто тако.

Учитељ мора имати законито прописану квалификацију, а дужност му је поред прописаних школских предмета у четири разреда, обучавати ђаке и у црквеном појању, те у цркви при богослужењу појати.

Изабрани учитељ, ако буде своју службу ревно вршио и понашањем својим заслуживао, може рачунати и на повишење плате. —

Рок стечаја је до 3. (15.) септембра ове године. Молбенице треба управити на потписаног председника —

Српско-православна црквена општина у *Беловару*, 29. јула (10. августа) 1891.

Јован Штековић,
прогопресвитер и председник
цркв. шк. општине.

Еп. 413 ex 1891.

117

СТЕЧАЈ.

1—3

Расписује се стечај на место сист. парохијског помоћника у *Варјашу*.

Компетенти имају своје добро инструиране и биљеговане молбе до 18. (30) септембра о. г. путем својих надлежних власти потписаној консисторији поднети.

Из конз. седнице, држане у *Темишвару* 24. јулија (5. авг.) 1891.

Консисторија епархије темишварске.

Еп. 496 ex 1891.

к. 358

118

СТЕЧАЈ.

1—3

Расписује се стечај на место сист. парохијског помоћника у *Куманима*.

Компетенти имају своје добро инструиране и биљеговане молбе путем претпостављених власти до 18 (30) септембра о. г. потписаној консисторији поднети. Примећује се, да се у месту налази капелан, који као такав близу 30 година служи.

Из конз. седнице, држане у *Темишвару* 24. јулија (5. авг.) 1891.

Консисторија епархије темишварске.

115

СТЕЧАЈ

1—3

Ради попуњења учитељског места на вероисповедној школи у *М. Чанаду* (посл. пошта *Arátfalva Csanád m.*) овим се по ново отвара стечај.

Плата је 200 ф. а. вр., 10 ф. за дрва, 40 ф. за пофторну школу, 20 ф. за пероводство ако изабран буде, 13½ кат. јутара прве класе ораће земље, која носи до 20 фор. годишње аренде по јутру, порез плаћа учитељ. Поред тога леп стан с' пространом баштом. Сламе за огрев за школу и учитељски стан колико треба.

Од укула где позван буде од имућних 1 фор., од сиромашних 50 н. имаће примати.

Лична се пријава узима у обзир, а пре свега првенство имају сомборски приправници и они учитељи који су у Сомбору свршили приправничку школу и који тачно мађарски говоре. Учитељу у дужног епада у цркви недељом и празницима појати, а децу у појању обучавати и законом прописане предмете предавати. —

Рок овоме поновљеном стечају истиче 28. ог августа а избор ће се на Усекновање т. ј. 29. ог августа између јутрења и службе обавити. Изабрани учитељ имаће 1 ог септембра неодложно школу почети. Који желе ово место получити, нека своје добро снабдевене молбенице на долу потписаног председника до означеног рока послати изволе. —

У *М. Чанаду* 16. августа 1891.

Паја Алвадић,
председник.

ЕДИКТ.

1—3

Услед молбе Глише Радуловића из Земуна, да би од супруге своје Јелене, која је пре десет година незнано куда у свет отишла, коначно разведен био, настојећим се позива речена Јелена, да потписаној Конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави, јер ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница по постојећим прописима и без ње окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловцима 23. јула (4. авг.) 1891 држане.

Архидијезецална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

114

1—

На темељу закључка местног школског одбора од 11. (23.) августа т. г. бр. 51. овим се отвара стечај на упражњено учитељско место млађих разреда тако зване предградске ерпске основне вероисповедне школе фелдварске.

Са истим местом скончана је годишња наплата од 485 фр. 16 новч. а. вр. у готовом, која се месечно напред из политичне касе прима. Једна шрећина постојеће полусесије земље односно 5 ланаца и 1466 \square^0 по 2200 \square^0 ораће земље, на коју општчна порез и еквивалент плаћа. Стан у природи. Даље, у име огрева за школу и стан 50 ф. а. вр., у име школске послуге 30 ф. а. вр.; за писаћи прибор 10 ф. 50 н. а. вр., и код стана и у пољу укупно једну цешвршину јутра врта. Осим тога, за држање пофторне школе 40 ф. а. вр. коју наплату из црквене благајне прима, и 1 ф. а. вр. од укопа кад на њега ред дође.

Изабраном учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви за певницом појати и децу старијих разреда по реду (кога ће м. школ. одбор установити) са другим учитељима црквеном појању обучавати.

Молиоци, који ово место добити желе, нека се најдаље до 1. (13.) септембра т. г. са добро провиђеним молбама на местни школски одбор обрате!

Из IX. ванредне седнице местн. школског одбора ерпске правосл. црквене општине, држане у Фелдварцу 11. (23.) августа 1891.

Танасије Костић,
учитељ и перовођа.

Стеван Кирић,
парох и председник

„Српски Сион“ излази сваке недеље на великом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странц земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

СТЕЧАЈ

108

3—3

Ради попуњења парохије у Дубовцу, са платом шестог разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане молбенице, најдуже до 15. (27.) септембра т. г. путем својих власти овој конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу, 22. јула (3 августа) 1891. држане.

Конзисторија епархије вршачке.

СТЕЧАЈ.

103

3—3

Овим се расписује стечај на два упражњена стипендијска места у заклади народног добротора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке, за слушаоце реалке или технике. Годишња је стипендија 500 фор., која се добија у десет месечних obroка т. ј. од почетка до свршетка школске године.

Молби ваља прикључити: крштено писмо, сведошце о свршеним наукама, сведошбу сиромаштва и лекареку сведошбу.

Рок стечају шест недеља од првог у вршења.

У Новом Саду 31. јула (12. августа) 1891.

Црквени одбор.

Е. бр. 504.

К. 347 1891.

СТЕЧАЈ.

112

3—3

Овим се расписује стечај на два упражњена стипендијска места по 105 ф. из закладе пок. Петра Божића

Стеченици имају доказати:

1. Да су Срби православне вере,

2. да су сиромашног стања,

3. да су последњу школску годину с врло добрим успехом свршили,

4. да су душевно и телесно потпуно здрави.

За питомце могу избрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство, који су у Араду рођени.

Молбенице се имају у року од 30 дана, рачунајући од првог увршења овога стечаја потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Темшвару 24. јула (5. авг.) 1891.

Епарх. конзисторија темишварска.

Претплата и огласи шаљу се накнадној штампарији А. Пајевића у дунавској улици, а рукописи уреднику Сави Пешровићу у Нови Саду.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.